

राज्यातील अभिमत विद्यापीठातील व्यावसायिक
अभ्यासक्रमाच्या विद्यार्थ्यांकरीता शासनाची
प्रचलित शिष्यवृत्ती प्रतिपूर्ती योजना लागू
करण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
शासन निर्णय क्र. इबीसी-२०२३/प्र.क्र.११४/शिक्षण-१
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक :- २९ जुलै, २०२४.

- संदर्भ :-**
- १) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, शासन निर्णय क्रमांक ईबीसी-२००९/प्र.क्र.१४६/मावक-२, दि.२७.०७.२००९.
  - २) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय, क्र.टीईएम-२०१०/(१२५/२०१०)/तांशि-४, दि.०६.११.२०१०.
  - ३) मा.उच्च न्यायालय, मुंबई यांचे क्र.६९/२०११ या जनहित याचिकेत दि.२०.०३.२०१५ रोजीचे आदेश.
  - ४) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्र.संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.३३२/तांशि-४, दि.०७.१०.२०१७.
  - ५) University Grants Commission Notification No.F.१-२/२०१८ (CPP-I/DU) UGC (Institutions Deemed to be Universities) Regulations, २०१९, dated २०.०२.२०१९.
  - ६) शासन निर्णय समक्रमांक दि.१४.१०.२०२१ व दि.०७.१२.२०२१.
  - ७) मा.न्या.श्री.एम.एन.गिलानी (निवृत्त) तथा माजी अध्यक्ष शुल्क नियामक प्राधिकरण, मुंबई यांच्या समितीचा दि.२७.१२.२०२१ रोजीचा अहवाल.
  - ८) मा.राज्य मंत्रिमंडळाच्या दि.३१.०१.२०२३ रोजीच्या बैठकीचे इतिवृत्त.
  - ९) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय सिटीसी २०२०/प्र.क्र.२३/तांशि-४, दिनांक २३.२.२०२३

प्रस्तावना :-

राज्यातील शासन मान्यताप्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित संस्थांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांमध्ये प्रवेश घेणाऱ्या अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीबाबत संदर्भाधीन क्र.१ येथील दि.२७.०७.२००९ च्या शासन निर्णयान्वये सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने आदेश निर्गमित केले होते. त्याचप्रमाणे खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणाऱ्या आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीबाबत उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाने संदर्भाधीन क्र.०२ येथील दि.०६.११.२०१० च्या शासन निर्णयान्वये शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ करीता आदेश निर्गमित केले होते. परंतु या दोन्ही शासन निर्णयानुसार शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्ती योजना राज्यातील अभिमत विद्यापीठातील प्रवेशित विद्यार्थ्यांना अनुज्ञेय नव्हती.

वरील दोन्ही शासन निर्णयातील तरतूदींच्या विरोधात, राज्यातील अभिमत विद्यापीठातील आर्थिक व सामाजिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शासनाची प्रचलित शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजना

लागू करण्याबाबत मा.उच्च न्यायालय, मुंबई खंडपीठ येथे जनहित याचिका क्र.६९/२०११ दाखल करण्यात आली होती. सदर याचिकेत मा.उच्च न्यायालयाने राज्यातील अभिमत विद्यापीठातील व्यावसायिक अभ्यासक्रमाच्या विद्यार्थ्यांना शासनाच्या प्रचलित शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेनुसार लाभ अनुज्ञेय करण्याबाबत संदर्भाधीन क्र.(०३) येथील दि.२०.०३.२०१५ च्या न्यायनिर्णयाद्वारे आदेश पारीत केले होते.

मा.उच्च न्यायालयाच्या वरील आदेशांची अंमलबजावणी करण्यासाठी उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाने राज्यातील अभिमत विद्यापीठे, त्यांचे अभ्यासक्रम, अभ्यासक्रमांची विद्यार्थीक्षमता इ. च्या आधारावर अभ्यासक्रमनिहाय, सामाजिक संवर्गनिहाय विद्यार्थीक्षमता, संबंधित प्रशासकीय विभागाद्वारे देण्यात येणाऱ्या शिष्यवृत्तीच्या प्रतिपूर्तीचे प्रमाण या बाबी विचारात घेऊन प्रतिविद्यार्थी शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्यासाठी एक सर्वसमावेशक सुत्र विहित करून शासनास शिफारस करण्यासाठी संदर्भाधीन क्र.(०६) येथील दि.०७.१२.२०२१ च्या शासन निर्णयान्वये मा.न्या.श्री.एम.एन.गिलानी (निवृत्त) तथा माजी अध्यक्ष, शुल्क नियामक प्राधिकरण, मुंबई यांच्या अध्यक्षतेखाली त्रिसदस्यीय तज्ञ समिती गठीत करण्यात आली होती.

वरील समितीने आपला अहवाल संदर्भाधीन क्र.(०७) येथील दि.२७.१२.२०२१ च्या पत्रान्वये समितीच्या शिफारशीसह शासनास सादर केला. सदर अहवालातील समितीवर सोपविण्यात आलेल्या कार्यक्षेत्रातील प्रमुख शिफारशी खालीलप्रमाणे आहेत:-

१. समितीने राज्य शासनाच्या राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेचे लाभ हे राज्यातील अभिमत विद्यापीठांतील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना प्रवेशित असलेल्या विद्यार्थ्यांना अनुज्ञेय करण्याकरिता खालीलप्रमाणे ३ सुत्रांची शिफारस केली आहे:-

(१) **साधी सरासरी (Simple Average)** - संबंधित अभ्यासक्रमाच्या प्रत्येक खाजगी, व्यावसायिक संस्थेकरिता निर्धारित करण्यात आलेल्या शुल्काच्या बेरजेस, संबंधित अभ्यासक्रमाच्या एकूण खाजगी व्यावसायिक संस्थांच्या संख्येने भागाकार केल्यास येणारी संख्या म्हणजे साधी सरासरी होय.

(२) **महत्तम व लघुत्तम शुल्काचा मध्य (मध्यम शुल्क) (Mean Value)** - संबंधित अभ्यासक्रमासाठी आकारण्यात आलेले महत्तम शुल्क व लघुत्तम शुल्क यांची बेरीज भागिले दोन म्हणजे महत्तम व लघुत्तम शुल्काचा मध्य (मध्यम शुल्क) होय.

(३) **विद्यार्थी संख्या भारीत सरासरी (weighted Average)** - भारित सरासरी शुल्क म्हणजे संस्थानिहाय शुल्क गुणिले प्रवेशित विद्यार्थी यानुसार आलेली संख्या, त्यानुसार आलेल्या सर्व संख्यांची बेरीज भागिले एकूण विद्यार्थीसंख्या यानुसार आलेली संख्या म्हणजे विद्यार्थी संख्या भारीत सरासरी (weighted Average) होय.

२. **विद्यापीठीय स्थलांतरण घटक/गुणक (Discounting Factor)** - समितीने विद्यार्थ्यांमध्ये अभिमत विद्यापीठाला प्रथम प्राधान्य देण्याची ओढ काही अंशी कमी व्हावी, याकरिता विद्यापीठीय स्थलांतरण घटक/गुणक (Discounting Factor) ची शिफारस केली असून त्यामध्ये समितीने विहित केलेले सुत्र अंगीकारून जे काही शुल्क देय होते त्यामध्ये सरसकट १० ते २० टक्क्यांची कपात करून शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्याची शिफारस केली आहे.

समितीचा अहवाल व त्यातील प्रस्तावित शिफारशीबाबत शिष्यवृत्तीशी सर्व संबंधित विभागांसमवेत (सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, आदिवासी विकास विभाग, इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, अल्पसंख्यांक विभाग व कृषि,

पशुसंवर्धन व मत्स्यव्यवसाय विभाग) केलेल्या विचारविनिमयांती समितीच्या अहवालातील शिफारशीनुसार अभ्यासक्रम, सुत्रनिहाय शिष्यवृत्तीची रक्कम परिगणित करुन धोरणात्मक निर्णय घेण्यासाठी प्रस्ताव सादर करण्याचे ठरले. त्यानुसार शिष्यवृत्तीच्या रक्कमा अभ्यासक्रम, सुत्रनिहाय परिगणित करुन सर्वसंबंधित विभागांना उपलब्ध करुन देण्यात आल्या. तद्नंतर सर्वसंबंधित विभागांकडून प्राप्त झालेल्या अभिप्रायासह शिष्यवृत्तीची तरतूद अंदाजित करुन व संदर्भाधीन क्र.(०५) येथील अभिमत विद्यापीठातील प्रवेश प्रकिया व शुल्क प्रक्रिया याबाबत विद्यापीठ अनुदान आयोगाने दि.२०.०२.२०१९ च्या अधिसूचनेन्वये प्रसिध्द केलेले नियम विचारात घेऊन अभिमत विद्यापीठातील प्रवेशित विद्यार्थ्यांच्या शिष्यवृत्तीच्या प्रतिपूर्तीकरिता सविस्तर प्रस्ताव राज्य मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत सादर करण्यात आला.

तदनुषंगाने संदर्भाधीन क्र.(०८) नुसार दि.३१.०१.२०२३ रोजी झालेल्या राज्य मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत यावर सविस्तर विचारविनिमय होऊन झालेल्या निर्णयानुसार उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाने राज्यातील अभिमत विद्यापीठातील विविध प्रशासकीय विभागांच्या नियंत्रणाखालील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांचे शिक्षण घेणाऱ्या व राज्य शासनाच्या प्रचलित धोरणानुसार परीक्षा शुल्क व शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्तीकरिता पात्र ठरणान्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमाच्या विद्यार्थ्यांना सन २०२२-२३ या शैक्षणिक वर्षापासून राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेचे लाभ अनुज्ञेय केलेला आहे. त्याच धर्तीवर सदर योजनेचा लाभ राज्यातील अभिमत विद्यापीठातील व्यावसायिक अभ्यासक्रमात पवेशित अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांना लागू करण्याची बाब विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

१. राज्यातील अभिमत विद्यापीठात व्यावसायिक अभ्यासक्रमांचे शिक्षण घेणाऱ्या व राज्य शासनाच्या प्रचलित धोरणानुसार परीक्षा शुल्क व शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्तीकरिता पात्र ठरणान्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमात पवेशित अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांना सन २०२२-२३ या शैक्षणिक वर्षापासून सदर योजनेचा लाभ अनुज्ञेय करण्यात येत आहे.
२. वरीलप्रमाणे शिष्यवृत्तीची देय रक्कम ही प्रतिविद्यार्थी अनुज्ञेय करण्याकरिता उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाकडून नियुक्त मा.न्या.श्री.एम. एन.गिलानी (निवृत्त) तथा माजी अध्यक्ष, शुल्क नियामक प्राधिकरण, मुंबई यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीने सादर केलेल्या अहवालातील प्रस्तावित केलेल्या खालील शिफारशी स्वीकृत करण्यात येत आहेत.:-
  १. विद्यार्थीसंख्या भारित सरासरी (Weighted Average)
  २. विद्यापीठीय स्थलांतरण घटक / गुणक (Discounting Factor)
३. मा.न्या.श्री.एम.एन.गिलानी (निवृत्त) यांच्या अहवालातील विद्यार्थीसंख्या भारित सरासरी (Weighted Average) ह्या सुत्रानुसार परिगणित केलेल्या शुल्कातून विद्यापीठीय स्थलांतरण घटक / गुणक नुसार २० टक्क्यांची कपात करुन मान्यता देण्यात येत आहे.
४. मा.न्या.श्री.एम.एन.गिलानी (निवृत्त) यांच्या समितीने केलेल्या शिफारशीनुसार प्रस्तावनेत नमूद केल्याप्रमाणे सुत्रानुसार अभ्यासक्रमनिहाय व सुत्रनिहाय अंदाजित केलेल्या शुल्कांचे तपशिलवार विवरणपत्र या शासन निर्णयासोबतच्या “परिशिष्ट-अ” मध्ये संदर्भासाठी सोबत जोडले आहे.
५. सामाजीक न्याय विभागांतर्गत सदर योजनेसाठी आवश्यक असणारा निधी ३४, शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने (४)(४) शिक्षण फी व परीक्षा फी प्रदाने (कार्यक्रम) ३४, शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने (२२२५ ०३८८) या लेखाशिर्षातून भागविण्यात येईल.

६. वरीलप्रमाणे शिष्यवृत्तीचे प्रदान हे संदर्भाधीन क्र.(०४) येथील दि.०७.१०.२०१७ च्या शासन निर्णयान्वये विहित केलेल्या कार्यपद्धतीनुसार डीबीटी पोर्टलमार्फत करण्याची कार्यवाही आयुक्त, समाजकल्याण, पुणे यांनी माहिती व तंत्रज्ञान विभागाच्या समन्वयाने पार पाडावी.
७. संदर्भाधीन क्र.(०४) येथील दि.०७.१०.२०१७ च्या शासन निर्णयानुसार शासकीय, शासन अनुदानित व कायम विनाअनुदानित महाविद्यालये/शासकीय विद्यापीठे व त्या विद्यापीठांतर्गत येणाऱ्या उपकेंद्रांमधील मान्यताप्राप्त व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी शासनाच्या सक्षम प्राधिकरणामार्फत केंद्रीभूत प्रवेश प्रकियेद्वारे प्रवेश घेणे व शुल्क नियामक प्राधिकरणाद्वारे निश्चित केल्याप्रमाणे शिक्षण शुल्क आकारणे ह्या अटी, अभिमत विद्यापीठातील विद्यार्थ्यांकरीता लागू असणार नाहीत.
८. अभिमत विद्यापीठातील विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती करण्यासंदर्भात आयुक्त, समाजकल्याण, पुणे यांनी अभिमत विद्यापीठे यांच्याशी समन्वय राखून योजनेची अंमलबजावणी करण्याकरीता त्यांच्या स्तरावरून शिक्षण शुल्काच्या प्रतिपूर्तीसाठी कार्यपद्धती निश्चित करावी.
९. राज्यातील अभिमत विद्यापीठातील विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती प्रदान करण्याकरीता राज्यातील अभिमत विद्यापीठांनी राज्य शासनासोबत समन्वय साधण्यासाठी नोडल अधिकाऱ्यांची नियुक्ती करावी व त्याप्रमाणे आयुक्त, समाजकल्याण, पुणे यांना अवगत करावे.
१०. अभिमत विद्यापीठांच्या कार्यपद्धतीबाबत विद्यापीठ अनुदान आयोगाने संदर्भाधीन क्र.(०५) येथील दि.२०.०२.२०१९ रोजीच्या अधिसूचनेन्वये UGC (Institutions Deemed to be Universities) Regulations, २०१९ प्रसिध्द केलेले व उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाच्या दिनांक २३.२.२०२३ च्या शासन निर्णयात नमुद अटी शर्ती लागू राहतील. सदरचा शासन निर्णय हा दि.३१.०१.२०२३ रोजी झालेल्या राज्य मंत्रिमंडळ बैठकीतील झालेल्या निर्णयानुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.
११. प्रस्तुत शासन निर्णय हा महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आलेला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०२४०७२९१६०६४९४३२२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(वर्षा देशमुख)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा. मंत्री / मा. राज्यमंत्री (सर्व), मंत्रालय, मुंबई
४. मा. अध्यक्ष, विधानसभा यांचे खाजगी सचिव, विधानभवन, मुंबई
५. मा. सभापती, विधानपरिषद यांचे खाजगी सचिव, विधानभवन, मुंबई
६. मा. उपाध्यक्ष, विधानसभा यांचे खाजगी सचिव, विधानभवन, मुंबई
७. मा. उपसभापती, विधानपरिषद यांचे खाजगी सचिव, विधानभवन, मुंबई
८. मा. विरोधी पक्षनेता (विधानसभा) यांचे खाजगी सचिव, विधानभवन, मुंबई
९. मा. विरोधी पक्षनेता (विधानपरिषद) यांचे खाजगी सचिव, विधानभवन, मुंबई

१०. मा.संसद सदस्य (महाराष्ट्र राज्यातील)
११. मा.विधानसभा सदस्य (सर्व), विधान भवन, मुंबई
१२. मा.विधानपरिषद सदस्य (सर्व), विधान भवन, मुंबई
१३. मा. मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
१४. सर्व प्रशासनिक विभागाचे अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, मंत्रालय, मुंबई
१५. सर्व मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
१६. अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१७. अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१८. अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१९. अपर मुख्य सचिव, अल्पसंख्याक विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२०. प्रधान सचिव, इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२१. प्रधान सचिव, कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धविकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२२. सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२३. सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२४. आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२५. आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक
२६. आयुक्त, कृषी, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२७. आयुक्त, दुग्ध व्यवसाय विकास, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२८. आयुक्त, मत्स्य व्यवसाय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२९. संचालक, तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
३०. संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
३१. संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
३२. संचालक, माहिती तंत्रज्ञान, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
३३. संचालक, पशु संवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
३४. संचालक, कला संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
३५. कुलसचिव, सर्व कृषी / अकृषी विद्यापीठे
३६. कुलसचिव, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर तंत्रशास्त्र विद्यापीठ, लोणेरे, ता.माणगांव, जि.रायगड
३७. सहसंचालक, तंत्र शिक्षण विभागीय कार्यालये (सर्व)
३८. सहसंचालक, उच्च शिक्षण, विभागीय कार्यालये (सर्व)
३९. कुलसचिव, सर्व अभिमत विद्यापीठे, महाराष्ट्र राज्य
४०. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
४१. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र - १/२, मुंबई / नागपूर
४२. महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र - १/२, मुंबई / नागपूर
४३. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
४४. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
४५. सह / उप सचिव (शि-१), सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
४६. निवडनस्ती/शि-१.

शासन निर्णय क्र.इबीसी-२०२३/प्र.क्र.११४/ शिक्षण-१तांशि-४, दि. २९.०७.२०२३ सोबतचे परिशिष्ट "अ"				
शुल्क नियामक प्राधिकरणाकडून शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१ या वर्षाकरिता निश्चित केलेल्या अभ्यासक्रमनिहाय शुल्काच्या आधारे श्री.गिलानी समितीच्या सुत्रानुसार परिगणित करण्यात आलेल्या अभ्यासक्रमनिहाय शुल्काची माहिती				
अ . क्र.	अभ्यासक्रमाचे नांव	FRA नुसार शैक्षणिक शुल्क (रु.)		
		Weighted Avg (Total institutewise fees X Total Institute Students/ Total No.of Students)	Simple Avg (Total Amount of Fees/ Total No.of Institutes)	High/Low Mean (Lowest Fees+Hig hest Fees/२)
१	२	३	४	५
DTE Courses				
१	B.Tech.Computer Science and Engineering	१,०९,३२७	९७,१५९	१,१६,५००
२	B.Tech. Information Technology	१,०९,३२७	९७,१५९	१,१६,५००
३	B.Tech. Electronics and Telecommunication	१,०९,३२७	९७,१५९	१,१६,५००
४	B.Tech. Mechanical Engineering	१,०९,३२७	९७,१५९	१,१६,५००
५	B.Tech. Civil Engineering	१,०९,३२७	९७,१५९	१,१६,५००
६	B.Tech Chemical Engineering	१,०९,३२७	९७,१५९	१,१६,५००
७	B.Tech Electrical Engineering	१,०९,३२७	९७,१५९	१,१६,५००
८	B.Tech.(Computer Science and Engineering)	१,०९,३२७	९७,१५९	१,१६,५००
९	B.Tech (Electronics & Tele-Communication Engineering)	१,०९,३२७	९७,१५९	१,१६,५००
१०	Bachelor of Chemical Engineering	१,०९,३२७	९७,१५९	१,१६,५००
११	B.Tech Fibres and Textile Processing Technology	१,०९,३२७	९७,१५९	१,१६,५००
१२	B.Tech Polymer Engineering and Technology	१,०९,३२७	९७,१५९	१,१६,५००
१३	B.Tech Food Engineering and Technology	१,०९,३२७	९७,१५९	१,१६,५००
१४	B.Tech Oil, Oleochemicals and Surfactants Technology	१,०९,३२७	९७,१५९	१,१६,५००
१५	B.Tech Surface Coating Technology	१,०९,३२७	९७,१५९	१,१६,५००
१६	MBA	१,२१,९०९	१,११,८५२	१,८८,०००
१७	MCA	९२,१०१	८२,७४०	१,०२,०००
१८	Hotel management BHMCT	१,१०,५१८	१,०९,२००	१,२३,५००
१९	MHMCT	७६,०००	७६,०००	७६,०००
२०	DHMCT	६९,०००	६९,०००	६९,०००
२१	Pharm.D	१,२२,३१०	१,०५,८३३	१,२२,५००

२२	Polytechnic	५५,८४१	५२,१८२	६६,०००
२३	Bachelor of Architecture	१,२५,९२७	१,२०,३१४	१,२५,०००
२४	Diploma in Pharmacy	६९,३२३	६९,०६८	९५,०००
२५	B.Pharmacy	९५,७८९	८९,७३६	१,१३,०००
२६	M. Pharmacy	१,२८,०८२	१,१८,३७९	१,०९,५००
MED Courses				
१	MBBS	९,११,७३८	९,२५,२६७	११,०५,०००
२	BDS	३,३९,८५३	३,३८,८५०	४,०२,५००
३	BAMS	१,९०,८४७	१,८६,४१५	१,९०,०००
४	BHMS	८०,९९६	७७,७९३	८६,५००
५	BSC NURSING	७८,७३१	७६,३७३	८२,५००
६	PBBSC NURSING	७८,३७२	७४,८५४	७०,०००
७	BPTH	१,१७,३३७	१,०९,९००	१,३७,५००
DHE Courses				
१	LLB (३ Yrs)	२२,७६४	२१,८२६	२०,३७५
२	BA LLB (५ Yrs)	२५,०८२	१९,०४४	३४,८६०
३	BA LLB (५Yrs) Un-aided	२५,०८२	१९,०४४	३४,८६०
४	BA LLB (Honours)	२५,०८२	१९,०४४	३४,८६०
५	BBA LLB (५ yrs)	२५,०८२	१९,०४४	३४,८६०
६	BBA LLB (Honours)	२५,०८२	१९,०४४	३४,८६०